

JAK PRACOWAĆ Z MŁODZIEŻĄ W 2023?

ANNA KULIBERDA

RAPORT PRZYGOTOWANY DLA FUNDACJI SZKOŁA LIDERÓW
LUTY 2023

SPIIS TREŚCI

- 03** — **WIZJA**
- 04** — **RAMY ODNIESIENIA: VUCA, CYNEFIN, AGILE**
- 10** — **PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI
DOTYCZĄCE UCZENIA MŁODZIEŻY**
- 19** — **ZAŁOŻENIA: JAK UCZY SIĘ MÓZG,
NASTOLATEK W POLSKIEJ SZKOLE**
- 23** — **WIĘCEJ INFORMACJI**

WIZJA EFEKTÓW PRACY Z MŁODZIEŻĄ

Przygotowanie młodych osób do funkcjonowania w świecie VUCA, w złożonej rzeczywistości. To stwarzanie przestrzeni dla przywództwa młodych, aktywnie przeciwdziałające wypaleniu i oparte o współpracy; przywództwo, które powinno być realizowane w duchu *Humans not Robots*.

Powyższa wizja jest raczej kompasem niż mapą: zaprasza do testowania metod i podejść. Stanowi punkt odniesienia podczas pracy edukatorskiej.

W JAKI SPOSÓB DO NIEJ DĄŻYĆ

W tym dokumencie przedstawiamy praktyczne sposoby edukowania młodych liderów i liderek w duchu przedstawionej powyżej wizji efektów edukacyjnych. Metody odnoszą się zarówno do kontekstu funkcjonowania młodzieży w Polsce w trzeciej dekadzie XXI wieku, jak i do obserwacji o ich zasobach i potrzebach.

Każda proponowana aktywność, metoda czy podejście są raczej antidotum niż lekiem. Być może nie uda się dzięki temu jednemu elementowi uzdrowić całego kontekstu, jednak warto wprowadzać to antidotum w krwioobieg, aby móc ulżyć osobom na co dzień funkcjonującym w systemie, w którym młodzież nie zawsze czuje się swobodnie.

PUNKT ODNIESIENIA

Współczesny świat jest złożonym i dynamicznym miejscem. W związku z tym podejście do pracy z młodzieżą musi być elastyczne i zdolne do nadążania za szybko zmieniającym się otoczeniem.

W tej części przyjrzymy się, w jaki sposób ramy odniesienia CYNEFIN można wykorzystać podczas przygotowywania planu pracy z młodzieżą w kontekście świata VUCA oraz w jaki sposób zwinne podejście do zarządzania projektami daje narzędzia do efektywnego wdrażania tych planów.

05 — VUCA

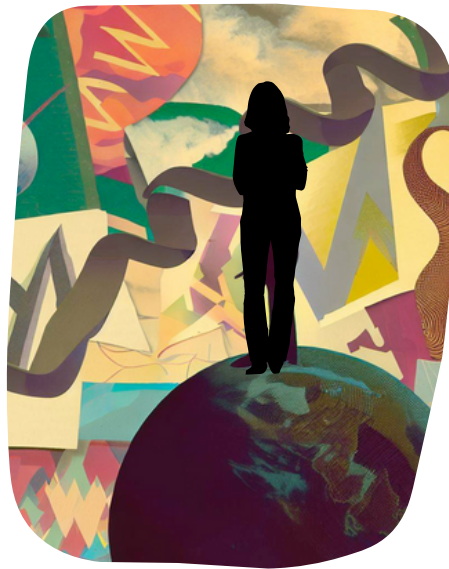
06 — CYNEFIN A AGILE

07 — CYNEFIN

09 — AGILE

PUNKT ODNIESIENIA: VUCA

VUCA to akronim używany w sektorze biznesowym do opisania obecnego stanu zmienności, niepewności, złożoności i niejednoznaczności, z jakim obecnie borykają się organizacje. Od czasu wybuchu pandemii COVID-19 przyjmuje się, że żyjemy w świecie, który można opisać jako VUCA.

V-U-C-A

Zmienność charakteryzuje się szybką zmianą i nieprzewidywalnością. Niepewność odnosi się do braku zrozumienia co wydarzy się w przyszłości lub tego, jak należy postępować w danej sytuacji. Złożoność odnosi się do wzajemnych powiązań różnych elementów, które utrudniają zrozumienie związków przyczynowo-skutkowych. Wreszcie, niejednoznaczność opisuje sytuację, w której istnieje wiele interpretacji konkretnej sytuacji, co utrudnia podejmowanie decyzji w sposób pewny.

Te cztery aspekty stanowią wyzwanie dla organizacji, które starają się szybko dostosowywać swoje strategie, poruszając się w ciągle zmieniającym się krajobrazie. Ze względu na nieprzewidywalność środowisk VUCA, organizacje muszą być wystarczająco zwinne, aby szybko reagować, ale także zdolne do oceny ryzyka i tworzenia zrównoważonych strategii.

RAMY ODNIESIENIA: CYNEFIN A AGILE

Ponieważ świat VUCA wymaga elastyczności, także edukacja młodych ludzi do bycia liderami i liderkami potrzebuje metod i narzędzi, które pozwalają efektywnie planować i pracować. Przydatne są dwie koncepcje: Cynefin i Agile (zwinności).

CO DO CZEGO

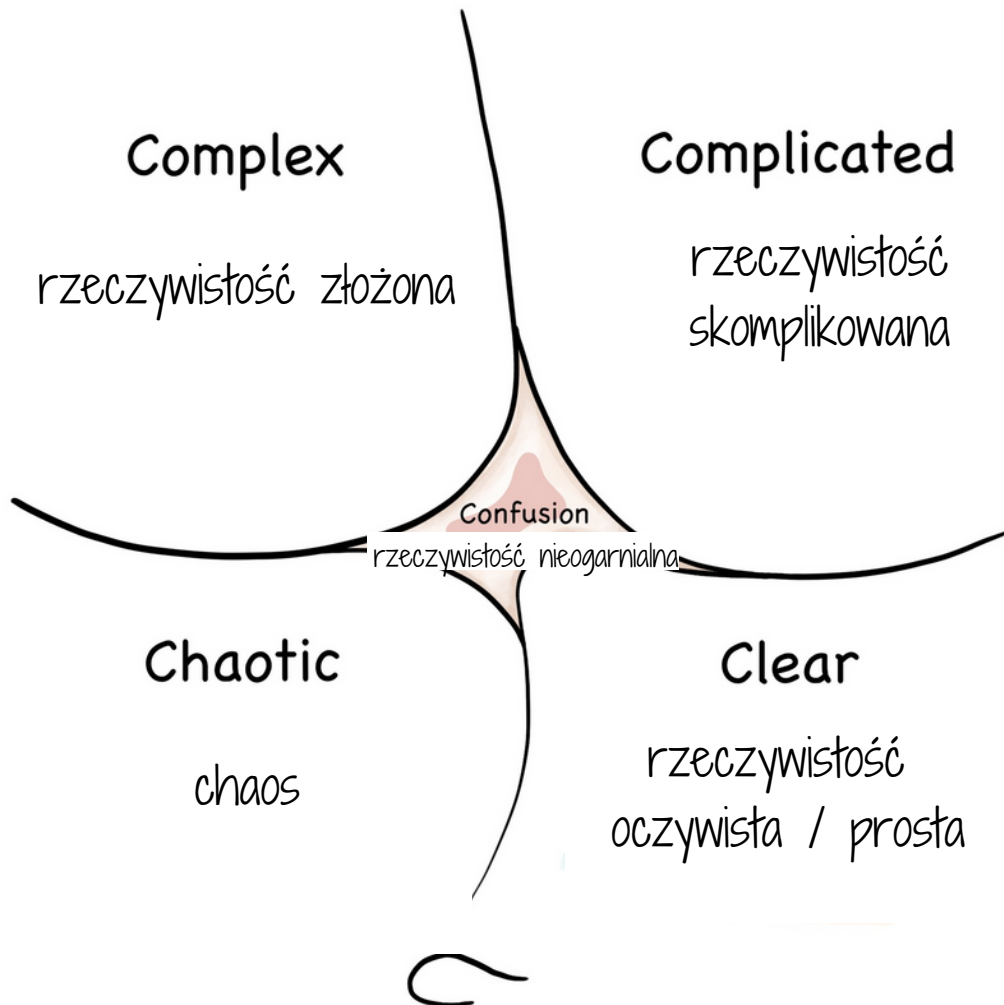
Cynefin to użyteczny model, który może pomóc zrozumieć rzeczywistość, zdecydować co należy zrobić, a następnie określić odpowiednie metody działania. Jest to część procesu myślenia strategicznego.

Agile (zwinność) to bardziej filozofia działania i wartości. Bliżej jej do taktyki i codziennej praktyki. Koncentruje się na codziennych wyborach.

Agile według różnych podejść oferuje narzędzia (takie jak Kanban czy SCRUM), na których często skupiają warsztaty i publikacje, często pomijając filozoficzne wprowadzenie. Jednocześnie hermetyczność języka tej filozofii często odstrasza organizacje spoza świata projektów IT. Agile może jednak funkcjonować zupełnie bez tych narzędzi i poza sektorem IT. Organizacja może też stworzyć nowe, adekwatne dla niej samej narzędzia, pasujące do jej rzeczywistości i potrzeb.

CYNEFIN

Cynefin (z języka walijskiego: siedlisko) to matryca pomagająca zrozumieć rzeczywistość wokół nas, typ wyzwań i problemów, z jakimi się spotykamy i podejmować decyzje o tym, jakiego typu działania będą potencjalnie najskuteczniejsze.

źródło: Wikipedia, tłumaczenie własne

Cynefin wyróżnia 4 główne typy rzeczywistości pod kątem podejmowania decyzji i piątą, która wychodzi poza ten schemat i można ją rozumieć jako „nie do ogarnięcia”. Poniżej znajduje się opis trzech najpopularniejszych typów z tej typologii.

Problem oczywisty to np. zagadnienie przechodzenia przez ulicę. Światło zielone oznacza możliwość bezpiecznego przechodzenia przez ulicę, czerwone zaś - czekanie. Problem oczywisty oferuje nam „najlepszą praktykę” rozwiązania, bez potrzeby angażowania ekspertów przed podjęciem decyzji.

Problem skomplikowany to taki, który można rozłożyć na czynniki pierwsze i nawet jeśli jest ich dużo, to nie są one przytłaczające. Krok po kroku wiadomo co może się wydarzyć. Jeśli my sami nie umiemy rozwiązać skomplikowanego problemu, to można znaleźć osoby dysponujące wiedzą ekspercką i znajomością dobrych praktyk. Tego typu problem to np. kupno auta czy organizacja konferencji.

Problem złożony trochę przypomina sytuację, w której wydarza się „efekt motyla”. Machnięcie skrzydełek motyla może wpłynąć na cały system i jego otoczenie, potencjalnie zmieniając wszystko. Podobnie każda decyzja podejmowana w złożonej rzeczywistości może mieć wiele efektów, a przez to trudno założyć jest ostateczny efekt. Jedyne co pozostaje, to założenie dodatkowego czasu na ewaluację wyników decyzji przed podjęciem kolejnej.

Takim zagadnieniem jest np. sytuacja zmiany strategii czy projektowanie nowych programów edukacyjnych, gdy wcześniejsze już nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

Warto pamiętać, że skomplikowane lub oczywiste problemy i ich rozwiązania niekoniecznie muszą być łatwe. Są po prostu łatwiejsze do rozważenia.

ZWINNOŚĆ W PRAKTYCE

(Agile to) mindset, filozofia pracy oparta na małych, interdyscyplinarnych i samoorganizujących się zespołach, częstej adaptacji oraz dostarczaniu wartościowych, prostych i innowacyjnych rozwiązań spełniających potrzeby ich odbiorców (klientów, interesariuszy).

źródło: O. Żółkiewicz, M. Olszewski, M. Czarnecki; "Bądź Agile. Zwinnie o HR i Employer Brandingu"

Ale można też ująć to dużo prościej:

Każdy ma jakiś plan... dopóki nie zostanie trafiony.

Mike Tyson

W rzeczywistości VUKA zwinne prowadzenie projektu jest skuteczniejsze niż podejście kaskadowe (tj. wszystko według planu, faza za fazą). Zwinność pozwala się dostosować do nowej rzeczywistości tak, aby wciąż zmierzać do celu.

Odwołując się do bokserskiego porównania, zwinne podejście jest zmienne zależnie od tego w jakim punkcie się znajdujemy, Inaczej walczy się o zwycięstwo stojąc na ringu, a inaczej prawie leżąc na deskach.

Elastyczność skupia się na możliwości reagowania zwłaszcza na nieprzewidywalne sytuacje, których nie dało się założyć. *Jest to paradoks bycia przygotowanymi na wzięcie pod uwagę tego, co może być nieprzewidywalne.*

W tradycyjnym podejściu do realizowania projektów wychodzimy z założenia, że z biegiem czasu plan staje się dokładniejszy, bo rozwijamy projekt poprzez fazy działań: wymagania, projektowanie, rozwój, testowanie i tak dalej.

W zwinnym podejściu, z biegiem czasu plan staje się dokładniejszy, ponieważ jest stale weryfikowany i dostosowywany do rzeczywistych potrzeb i wyników.

WIZJA, INTENCJA I ADAPTACJA

W trakcie pandemii wiele organizacji odkryło w sobie potencjał zwinności. Przejście z trybu offline do online było dla wielu osób wielkim wyzwaniem. Nie zawsze się to udawało, często próby kończyły się rozczarowaniem. Wiele organizacji wypracowało jednak nowe sposoby wdrażania projektów, pamiętając o wizji i intencji, ucząc się i adaptując na bieżąco.

Poniżej jest opis takiego zmagania z rzeczywistością.

(w trakcie pandemii) mnóstwo osób uważało, że nie da się zrobić angażującego warsztatu, którego celem jest nauczenie nowych kompetencji online. A okazuje się, że się da i ludzie realnie się czegoś nauczą. Współprowadziłam dwudniowy warsztat online o zmianie, rzecznictwie, partycypacji obywatelskiej dla 12 osobowej grupy młodzieży. W grupach mieli za zadanie przygotować kampanię na określony temat. Mieli przemyśleć nazwę kampanii, działania. Byłam przekonana, że ta młodzież będzie zmęczona i zwyczajnie nie będzie im się chciało tego robić online. A tymczasem każda z grup wymyśliła fantastyczne rzeczy, przygotowała szczegółowy plan, które bardzo fajnie zaprezentowali online i z zaangażowaniem o nich dyskutowali. Byłam absolutnie zaskoczona, że oni zrobili prawdziwą pracę grupową, bardzo merytoryczną, a ja wspólnie z drugą trenerką mogłam powtórzyć wzór pracy, który realizowałam na warsztatach offline. **Oczywiście potrzebna była pewna adaptacja tego wzoru do warunków pracy online i trzeba było popracować, by ludzi otworzyć.** Ale okazało się, że to co było wartościowe i sprawdzało się w pracy offline, pięknie obroniło się w formule online.

źródło: <https://centrumcyfrowe.pl/czytelnia/spotkania-konferencje-warsztaty-czy-umiemy-juz-je-organizowac-w-trybie-online/>

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI UCZENIA MŁODZIEŻY W 2023

W świecie VUCA (niestabilnym, niepewnym, złożonym i niejednoznacznym) podejścia, praktyki i narzędzia edukacyjne muszą zostać dostosowane do nowych warunków, aby skutecznie uczenie się było możliwe. Odpowiednie strategie i narzędzia pozwolą nie tylko efektywnie uczyć, ale też wyposażyć osoby uczące się w kluczowe umiejętności, potrzebne do poruszania się w ciągle zmieniającym się środowisku.

Porozumienie / komunikacja bez przemocy (NVC), słuchanie i odpoczynek to tylko niektóre z narzędzi, które można wykorzystać, aby pomóc odnieść sukces w krajobrazie VUCA.

12 — ZŁOTA RADA

13 — SŁUCHANIE

15 — KOMUNIKACJA BEZ PRZEMOCY

17 — ODPOCZYNEK

OD CZEGO ZACZAĆ: UWAŻNOŚĆ I ELASTYCZNOŚĆ

Uważność w zarządzaniu projektami, także edukacyjnymi, jest kluczowa dla sukcesu w nieprzewidywalnym i złożonym świecie.

Bycie uważnym wymaga spowolnienia i czasu na ocenę sytuacji i zrozumienia jej. Jest to potrzebne do dążenia do wdrażania wizji oraz podejmowania decyzji o tym, jak najlepiej posunąć się naprzód.

Dzięki zmniejszeniu tempa działań i czujności w obserwacji, można dać sobie i otoczeniu odpowiednią ilość czasu na dostosowanie swoich działań i planów.

Warto jednak zaznaczyć, że uważność bez elastyczności i gotowości na zmiany będzie tylko martwym elementem procesu. Taka gotowość może obejmować wolne zasoby, ale przede wszystkim otwartą na zmiany postawę, przekonanie, że zmiany mogą być pozytywne, a popełnianie błędów jest nieodłączną częścią jakiegokolwiek działania.

SŁUCHANIE

KONTEKST

- Młodzież potrzebuje czuć się wysłuchana
- Funkcjonowanie w złożonym świecie wymaga umiejętności obserwacji i słuchania różnych źródeł

ANTIDOTUM NA

- Problemy komunikacyjne młodzieży

Słuchanie jako umiejętność samodzielna, jako cel sam w sobie, jest umiejętnością uczoną rzadko, a praktykowaną, szczególnie w kontekście szkoły, jeszcze rzadziej.

Praktykowane jest podawcze, jednostronne przekazywanie wiedzy lub poleceń. Natomiast słuchanie pozwalające usłyszeć coś więcej niż wypowiedane słowa, jest rzadkie. Istotą tego jest możliwość dogłębnego wysłuchania, zadawania otwartych, nieoceniających pytań i wytrzymaniu dyskomfortu ciszy.

METODY I PODEJŚCIA

- Tworząc plan warsztatu, aktywności czy spotkania, załóż więcej czasu na rozmowę.
- Zamiast zakładania celów, przygotuj otwarte pytania, ale bądź gotowy_a, że może nie być potrzeby ich zadania.
- W trakcie rozmowy raczej odzwierciedlaj raczej niż parafrazuj.
- Zadawaj pytania: co jeszcze, zachęcaj do rozwinięcia myśli.
- Zauważaj, nazywaj, a nawet wspólnie świętuj chwile braku komfortu, prawdziwe emocje i autentyczność. Pokazywanie postępu rozwoju umiejętności i korzyści z wysiłku budują przekonanie, że warto wykorzystywać tę umiejętność poza warsztatem czy relacją trener_ka-ja-grupa.

IMPROV DLA SŁUCHANIA

Improwizacja może być ciekawą i angażującą metodą pokonywania strachu przed porażką i wzmocnienia umiejętności słuchania. Ta metoda pomaga przezwyciężyć dominację szkolnej umiejętności słuchania, aby odpowiedzieć jedyną dobrą odpowiedzią, w zamian zachęcając do treningu umiejętności słuchania, które opiera się na byciu "tu i teraz" z drugą osobą.

Nazwa improv lub impro pochodzi od angielskiego słowa improvisation i ma konotacje nie tylko z tworzeniem na bieżąco. Odnosi się również do przeświadczenia o edukacyjnym i samorozwojowym potencjale improwizacji jako dyscypliny treningowej, stąd mniej intuicyjny niż impro anglojęzyczny skrót improv, być może nawiązujący do angielskiego improve, czyli „ulepszać”.

Improwizacja to alternatywna do tradycyjnych metoda uczenia się umiejętności potrzebnych w świecie VUKA, świetnie sprawdza się także ze względu na funkcjonowanie mózgu, dzięki czemu łatwiej można osiągnąć stan nieoceniania się, zabawy i przepływu (flow).

źródło cytatów: "Duży pies nie szczeka - mowa nienawiści"

KOMUNIKACJA BEZ PRZEMOCY

KONTEKST

- Młodzież potrzebuje czuć się wysłuchana
- Młodzież nie czuje, że ich potrzeby są ważne

ANTIDOTUM NA

- Problemy komunikacyjne młodzieży - *ghosting*
- Problemy ze współpracą i strach przed konfliktem

W budowaniu partnerstwa z nastolatkami dobrze sprawdza się praktyka komunikacji bez przemocy (w Polsce często tłumaczona jako porozumienie bez przemocy: z angielskiego *Non-Violent Communication* [NVC]).

Praktyka ta wymaga wysiłku, bo zawiera w sobie nie tylko zmianę nawyków komunikacyjnych, ale też uczenie się rozpoznawania własnych potrzeb i emocji. To właściwie nowy alfabet komunikowania się. Wymaga nowej wiedzy, umiejętności, a co za tym idzie energii i motywacji do uczenia się. Dodatkową trudnością jest to, że jeśli NVC jest obecna w języku potocznym, często wydaje się sztuczna.

Wielką zaletą modelu NVC jest to, że bazuje na nazywaniu potrzeb i ich rozpoznawaniu. Model ten poszerza też słownictwo dotyczące emocji, zwiększa ich akceptację.

NVC można wykorzystywać w zasadzie w każdym aspekcie pracy przywódczej, czy to przy zarządzaniu zespołem, czy przy prowadzeniu i inspirowaniu innych osób. Przyglądanie się własnym potrzebom, a co za tym idzie i granicom, jest też ważne dla liderskiej samoświadomości. W dłuższej perspektywie przeciwdziała także wypaleniu aktywistycznemu i liderskiemu.

METODY I PODEJŚCIA

- Bądź gotowy_a na opór. Dobrze najpierw pozwolić młodzieży doświadczyć tego, jakie efekty może mieć komunikowanie się bez przemocy w codziennym życiu, a dopiero następnie wprowadzić bardziej teoretyczne podstawy.
- Używaj metody w codziennej komunikacji, szczególnie w chwilach konfliktowych – dawaj przykład jeszcze zanim młodzież będzie uczestniczyć w warsztacie wprowadzającym.
- Zauważaj rolę poczucia humoru w pokonywaniu oporu wobec nowej metody. ŚmieJCie się razem.
- Uważaj, żeby nie przesadzić – dbaj o autentyczność, opowiadaj o swoich wyzwaniach w stosowaniu NVC.
- W trudnych momentach procesu grupowego, pracy zespołowej, pomagaj w komunikacji z użyciem tego modelu, odwołuj się do niego i zachęcaj do jego praktyki.
- Stosuj NVC także w kontekście online.

ODPOCZYNEK I ZMNIEJSZENIE OBCIĄŻENIA

KONTEKST

- Młodzież jest zajęta

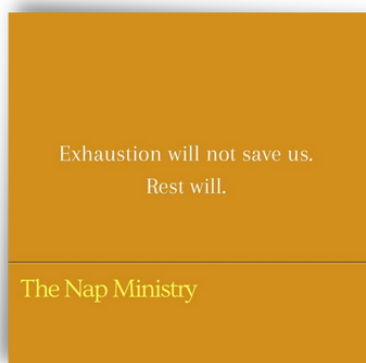

ANTIDOTUM NA

- Znikanie młodych ludzi
- Poczucie nie bycia ważnymi

Bez względu na wszystkie inne okoliczności, tym, na co w trakcie tworzenia programów edukacyjnych mamy wpływ, jest nasze podejście do odpoczynku.

Można go traktować jako wartość humanistyczną, jako wartość samą w sobie. I tak podchodzi do niego aktywistka Tricia Hersay założycielka The Nap Ministry.

Można też odpoczynek postrzegać bardziej utylitarnie jako inwestycję w lepsze uczenie się.

Bez względu na argumenty, zmiana podejścia do odpoczynku podczas procesów rozwojowych oznacza przewartościowanie tego, jak na ten odpoczynek patrzymy, do czego przyzwyczała nas tzw. *grind culture* (kultura zapracowywania się) i jest to naprawdę duży przewrót.

Odpoczynek jest kluczowy, gdy weźmiemy pod uwagę potrzeby ludzkiego mózgu w procesie uczenia się, szczególnie uczenia się nastolatków.

METODY I PODEJŚCIA

- Zwolnij.
- Mów o potrzebach ciała i mózgu i organizuj procesy edukacyjne biorąc pod uwagę potrzebę odpoczynku.
- Reaguj na zmęczenie swoje i osób uczestniczących, zarządzaj niezaplanowane przerwy, zmieniaj typy aktywności.
- Planując program nie zakładaj, że wszystko będzie obowiązkowe.
- Wspieraj różne potrzeby odpoczynku - aktywne i mniej aktywne, w grupie i samotne.
- Planuj przerwy dłuższe niż te, do których się przyzwyczaiłeś_aś.
- Nie planuj dodatkowych aktywności w przy jedzeniu lub podczas przerwy kawowej.
- Dawaj przykład odpoczywania - nie wysyłaj wiadomości w środku nocy.

ROLA MÓZGU W UCZENIU SIĘ

Ludzki mózg jest niezwykle złożonym i fascynującym narządem. W tej części raportu można znaleźć analizę ważnych z punktu widzenia uczenia się nastolatków czynników, takich jak funkcjonowanie mózgu i tego, jak doświadczenia szkolne wpływają na ich możliwości uczenia się.

Odkrycia neuronauki zapewniają nieoceniony wgląd w funkcjonowanie mózgu, pozwalając lepiej zrozumieć, w jaki sposób kształtuje on nasz rozwój, a także jak możemy to wykorzystać.

Dodatkowo wiek nastoletni to okres szybkiego rozwoju fizycznego, psychicznego i poznawczego. Dlatego w planowaniu procesów rozwojowych nastolatków warto wziąć pod uwagę specjalne potrzeby nastoletniego mózgu.

20 — **JAK UCZY SIĘ LUDZKI MÓZG**

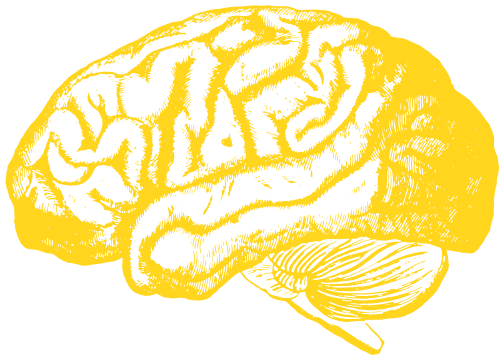
21 — **MÓZG NASTOLATKA**

22 — **NASTOLATEK W POLSKIEJ SZKOLE**

JAK UCZY SIĘ LUDZKI MÓZG

OD UWAGI DO ZAANGAŻOWANIA

To, w jaki sposób mózg się uczy, można podzielić na cztery kategorie. Ważne jest **przyciągnięcie uwagi**, a także pamiętanie, że **zaangażowany mózg** uczy się lepiej. Dzięki temu, jeśli udaje nam się przykuć uwagę w świecie, który jest pełen rozpraszaczy, to zaangażowanie osobiste osoby uczącej się będzie tu istotnym czynnikiem podtrzymującym uwagi.

5%

mózg nastolatka podczas odpoczynku zużywa tylko 5% mniej energii niż podczas intensywnego skupienia uwagi

INFORMACJA ZWROTNA I KONSOLIDACJA

Ważnym aspektem uczenia się mózgu jest **informacja zwrotna o błędach i pomoc w ich korekcie**. Trzeba wziąć pod uwagę to, że dzięki szkole informacja zwrotna stała się w potocznym rozumieniu tożsama z oceną. Informacja zwrotna o błędach jest dużo bardziej wspierająca w procesie uczenia się. Sprawdzanie własnych hipotez i korygowanie ich na bieżąco jest prawdziwym sensem uczenia się, do którego nasz mózg przygotowany był od urodzenia.

Ostatnim elementem cyklu jest **konsolidacja**, czyli integracja informacji, nowej wiedzy i nowych umiejętności. Jest to najbardziej zaniedbana część uczenia się. Konsolidacji służy odpoczynek, zwłaszcza sen, który pozwala przenieść nową wiedzę z pamięci krótkotrwałej do długotrwałej.

Często zaniedbujemy sen lub priorytetyzujemy wprowadzenie większej ilości materiału i postrzegamy odpoczynek jako stratę czasu.

źródło teorii uczenia się mózgu: Stanislas Dehaene, "Jak się uczymy? Dlaczego mózgi uczą się lepiej niż komputery... jak dotąd"

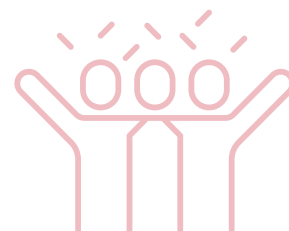
MÓZG NASTOLATKA

Nastoletni mózg ma swoją specyfikę. W przeciwieństwie do dojrzałego mózgu dorosłej osoby, zmienia się on w tempie dobowym. To zużywa bardzo dużo energii! Szczególnie ważna jest zatem rola snu i odpoczynku dla lepszej konsolidacji nowych informacji.

WARTOŚĆ CZASU WOLNEGO

Mózg w czasie wolnym nie odpoczywa, lecz intensywnie pracuje, zużywając zaledwie 5 proc. mniej energii niż podczas intensywnego skupienia uwagi. Nastolatek wówczas: czyta umysły innych („Co miała na myśli?”), przeprowadza kreatywną refleksję („Eureka!”), tworzy hipotezy mentalne („To przede mną musi być jabłkiem”) i intuicyjnie ocenia świat w świetle wartości („Jak on mógł coś takiego powiedzieć!”). Czas wolny jest okazją, by mózg nastolatka ukształtował kolejne wymiary Ja człowieka: Ja-introspekcyjne, oceniające, kim jesteśmy na podstawie przeszłych i teraźniejszych zdarzeń, oraz Ja-strategiczne, które pozwala opracować alternatywne metody działania.

źródło: <https://www.nowaera.pl/szkola-srednia-bez-tajemnic/mozg-nastolatka>

SEN

Podobnie jak noworodek, który dużo śpi, bo odkrywa świat, w którym jest po raz pierwszy, tak mózg nastolatka działa w podobny sposób i potrzebuje dużo snu. Przetwarza wiele informacji i bodźców, tworzy nowe założenia i je sprawdza.

To, co może nam się wydawać "bezproduktywnym życiem", np. spotkania z rówieśnikami, jest również procesem uczenia się. Dlatego warto świadomie dać na to mózgowi przestrzeń. Jest to szczególnie ważne, bo „nasza młodzież jest zajechana”.

NASTOLATKI W POLSKIEJ SZKOLE

Młode osoby w Polsce mają przyzwyczajenia i mechanizmy pozwalające przetrwać polską szkołę w 2023 roku. I nie są to przyzwyczajenia wspierające kreatywność, współpracę, przywództwo.

CHCIELIŚCIE ROBOTÓW TO MACIE

Są to przyzwyczajenia i umiejętności zdawania testów i umiejętności szybkiego wylapywania informacji, bez przetwarzania ich do pamięci długotrwałej. To jest przyzwyczajenie, które można podsumować jako "zakuć, zdać, zapomnieć". To buduje w młodych przekonanie, że nie jest istotne czego się uczymy, ale to, na ile będą to pamiętać podczas testu.

Planując proces rozwojowy dla nastolatków warto wziąć pod uwagę środowisko, w którym funkcjonują, a także ich przekonania i doświadczenia związane z edukacją.

PRZEMOC SYSTEMOWA

Bardzo istotnym i często pomijanym faktem jest przyzwyczajenie nastolatków do systemowej przemocy w szkołach. Większość nastolatków albo ma osobiste doświadczenia, albo była świadkiem sytuacji, w której ktoś doświadczył przemocy systemowej w relacji uczeń-szkoła, uczeń-dyrekcja lub uczeń-nauczyciel.

W sytuacji edukacyjnej brak poczucia opresji jest dla nich nową sytuacją. Może się zdarzyć, że jeśli trener/ trenerka podchodzi do relacji z partnerskiego punktu widzenia, to może się to nastolatkom wydawać szokujące, może budzić opór. Taka nowa bezpieczna sytuacja nie jest dla nich zrozumiała i przewidywalna.

Bardzo trudno buduje się zaufanie w relacji z nastolatkami, szczególnie do autorytetów, bo na co dzień mają dowody na to, że tego autorytetu bardzo łatwo jest nadużyć i wykorzystać przeciwko nim. Trudno jest takiemu mózgowi przyzwyczajonemu do przemocy systemowej, a przez co w stałej czujności, nagle odnaleźć się w nieznanej sytuacji, budowanej na partnerstwie.

Troje. TROJE dzieci w zeszłym tygodniu na konsultacjach, które doświadczyły terapii na godzinie wychowawczej. W tym jedno w wersji ekskluzywnej, kiedy to wychowawca usadził Zosię na środku, resztę dzieci w kręgu i dzieci podawały Zosi kartki, na których napisały co paskudnego im zrobiła. A ona musiała czytać na głos przy wszystkich.

WIĘCEJ INFORMACJI

RAMY ODNIESIENIA - CYNEFIN I AGILE

- Coaching zwinnych zespołów, Lyssa Adkins, Helion 2020
- Managing complexity (and chaos) in times of crisis A field guide for decision makers inspired by the Cynefin® framework
- MEGAPHONE 2020: Uncertainty loves you! (Bhavesh Patel)

PRAKTYCZNE PODEJŚCIA

- SŁUCHANIE, KOMUNIKACJA, ODPOCZYNEK

- Podcast: 3x02 Improv and Activism - Unlikely Allies (Weronika Nockowska and Karolina Norkiewicz)
- Yes, And How Improvisation Reverses "No, But" Thinking and Improves Creativity and Collaboration--Lessons from The Second City
- Regeneracja Natalii Saraty - <https://regeneracja.medium.com/>
- Webinar Jak skutecznie włączać młodzież w działania społeczne? - Fundacja Owoc Spotkania

KONTEKST

- Zdrowie psychiczne uczniów i uczennic oczami nauczycieli i nauczycielek. Raport z badania
- Młodzi są zajęchani, co z tym robimy? Wnioski z projektu

KONTAKT

ANNA KULIBERDA

WWW.ANNAKULIBERDA.COM

ANNA@ANNAKULIBERDA.COM